

Position Paper AIV: Dutch Diamond als aanjager voor internationale samenwerking

Ten behoeve van Tweede Kamer rondetafelgesprek, 10 juni 2026

Ronde 1: Multilateralisme, regionale en bilaterale partnerschappen

Gebaseerd op de AIV-adviezen [Nederland, Europa en het mondiale Zuiden in een veranderende wereldorde](#) (2025) en [Voedselzekerheid in een wankel wereld: een agenda voor Nederland](#) (2026).

Mondiale Zuiden in een veranderende wereldorde (AIV advies 2025)

De geopolitieke verschuivingen van de afgelopen jaren vragen om een herpositionering van Nederland en Europa ten opzichte van het mondiale Zuiden. Landen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika winnen aan economisch, demografisch en politiek gewicht en opereren steeds zelfbewuster in een multipolaire wereld. Zij willen niet langer primair worden benaderd als ontvangers van hulp, als leveranciers van grondstoffen of als exportmarkt, maar als gelijkwaardige partners met eigen belangen en prioriteiten. Daarbij groeit de frustratie over ervaren dubbele standaarden, bijvoorbeeld rond de internationale rechtsorde, mensenrechten en handel. Dit heeft het vertrouwen in westerse partners en in delen van het multilaterale systeem onder druk gezet.

Voor Nederland betekent dit dat klassieke donor-ontvanger relaties niet langer volstaan. Als open economie, afhankelijk van internationale markten, grondstoffen, handelsrelaties en een stabiele rechtsorde, heeft Nederland belang bij diepere, wederkerige partnerschappen met landen in het mondiale Zuiden. Zulke partnerschappen moeten gebaseerd zijn op gedeelde langetermijnbelangen, transparantie over eigen belangen en erkenning van de prioriteiten van partnerlanden. Daarbij vraagt de AIV om een bredere invulling van het Nederlandse belang, waar ook mondiale publieke goederen en een stabiele internationale rechtsorde expliciet onderdeel van zijn.

Het multilaterale stelsel staat echter onder grote druk. Hervorming van instellingen als VN, WTO, IMF en Wereldbank is noodzakelijk, maar verloopt stroef door geopolitieke spanningen, ondervertegenwoordiging van zuidelijke landen en afnemend vertrouwen. Daarom pleit de AIV ervoor om, naast blijvende inzet op multilaterale hervorming, meer gebruik te maken van flexibele minilaterale coalities: kleinere, thematische samenwerkingsverbanden van landen die rond concrete mondiale publieke goederen voortgang willen boeken. Zo kunnen gelijkgestemde landen blijven samenwerken aan gezamenlijke uitdagingen en daarmee ook vertrouwen opbouwen voor bredere internationale samenwerking.

Voedselzekerheid in een wankel wereld: een agenda voor Nederland (AIV briefadvies 2026)

Voedselzekerheid is bij uitstek een beleidsterrein waarop de denkrichtingen uit het mondiale Zuiden advies concreet kunnen worden gemaakt. Het raakt direct aan economische ontwikkeling, gezondheid, klimaat, biodiversiteit en stabiliteit, en is ook een onderwerp waarop veel landen in het mondiale Zuiden zelf sterke ambities hebben.

Nederland beschikt bovendien over een uitzonderlijk sterke positie in het mondiale voedselsysteem, gebaseerd op o.a. kennis, innovatie, logistiek en internationale netwerken. Nederland behoort daarmee tot de beperkte groep landen die op voedselgebied als ‘middle power’ kunnen opereren.

De AIV bepleit daarom dat Nederland internationaal een aanjagende rol vervult, onder meer via minilaterale samenwerking en een voedseldiplomatiecoalitie van middelgrote landen die zich inzetten voor weerbare voedselsystemen en de bestrijding van honger. Ook kan voedselzekerheid om deze redenen dienen als strategische hefboom voor de wederkerige partnerschappen met landen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika, waar het mondiale Zuiden advies op doelt. De overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties zouden daarbij gezamenlijk moeten optrekken en elk investeren in de relaties met hun *counterparts* in de geselecteerde landen.

Dit raakt nauw aan de Dutch Diamond, als een veelbelovende aanpak die de complementaire sterktes van verschillende actoren benut. In de praktijk dreigt dit echter een beleidsmantra te worden zonder voldoende strategische focus. Daarom benadrukt de AIV dat een integrale voedselstrategie nodig is om richting te geven aan keuzes en prioriteiten. Een ander risico is dat de Dutch Diamond een dynamiek reproduceert waar het mondiale Zuiden advies juist weg van wil: die van westerse actoren die enkel oplossingen komen brengen. Dat is ook weinig geloofwaardig, omdat het Nederlandse en Europese voedselsysteem zelf tegen grenzen oploopt.

Kortom, een Dutch Diamond aanpak kan alleen succesvol zijn wanneer zij daadwerkelijk aansluit bij de prioriteiten, strategieën en institutionele agenda's van partnerlanden. Gezamenlijke agendavorming met lokale actoren is essentieel, evenals het wederzijdse karakter: Nederlandse actoren brengen niet alleen expertise, maar kunnen ook leren van innovaties, ervaringen en oplossingen uit partnerlanden. Juist de combinatie van strategische focus, lokaal eigenaarschap en wederzijdse kennisuitwisseling bepaalt uiteindelijk het succes van de Dutch Diamond-benadering.

Samengestelde aanbevelingen uit beide adviezen:

1. Investeer in gelijkwaardige strategische partnerschappen met een selecte groep landen in het mondiale Zuiden en maak de Dutch Diamond benadering meer gelijkwaardig.

- Voedselzekerheid zal hier in veel gevallen een kernonderdeel van zijn.
- Koppel Nederlandse expertise en de behoeften van partnerlanden, zoals zaden (klimaatbestendige gewassen), logistiek (koelketen) en waarde-toevoeging.
- Gebruik de Dutch Diamond op basis van agendavorming vanuit partnerlanden, voortbouwend op lokale capaciteiten, in aansluiting bij nationale strategieën en op basis van co-creatie met lokale partners.
- Gelijkwaardigheid betekent ook dat Nederland uitdagingen rond hervormingen in eigen land erkent en aanpakt, en ook daar de samenwerking op zoekt.

2. Verdiep multilaterale en regionale samenwerking.

- Steun hervormingen van de VN-Veiligheidsraad en Wereldbank/IMF.
- Werk tegelijkertijd aan minilaterale samenwerking, zoals een voedseldiplomatie-coalitie van diverse landen uit Noord en Zuid, voor het aanpakken van de wereldhonger problematiek.
- Veranker de Nederlandse inzet binnen de Europese agenda: richt Global Gateway bijvoorbeeld meer dan nu het geval is op regionale voedselmarkten in Afrika.
- Bevorder handelsakkoorden met flexibiliteit om lokale verwerking en regionale ketens te versterken, en bied ondersteuning om aan EU-standaarden te voldoen.

3. Investeer in institutionele en financiële randvoorwaarden.

- Nakomen van afspraken over ontwikkelings- en klimaatfinanciering.
- Faciliteer academische samenwerking en uitwisselingen met het mondiale Zuiden.
- Versterk diplomatieke posten, inclusief landbouwraden.